

18. *Ad validam confessionem plures requiruntur conditiones.* — I. *Conditio ad confessionis validitatem requisita, denotatur per ly, «Major:»* hoc est, ut confessus existat major viginti quinque annis. Siquidem confessio a pupillo facta sine tutoris auctoritate, ipso jure nulla est et invalida l. *Certum.* § *In pupillo.* ff. *de Confessis.* Et hæc præcipue locum habent in causis civilibus: nam de causis coram criminalibus, patet ex dictis supra tit. I. c. *Judiciis.* § 6, n. 156 et 159.

19. I. *Ut confessus sit major viginti quinque annis. Et quid de confessione pupillorum, et minorennium? II. Ut confessio sponte fiat. Et quid de confessione vi tormentorum extorta?* — II. *Conditio in allegatis versiculis per ly, «Sponte»* denotata, consistit in hoc, quod confessio fiat sponte, et non coacte, can. *Lotharius.* 31. q. 2. Glossa, et Abbas, ubi supra, et alii. Unde si quis præ magna angustia tormentorum confiteatur, non nocet ei talis confessio, nisi in ea perseveraverit post depositionem tormentorum, l. I. § *Divus Severus.* juncta Glossa § *Pro exploratis.* ff. *de Questionib.*; Hostiensis cit. n. 4. vers. *Sponte;* Mascardus concl. 353. n. 1. et seqq. fusius hanc materiam declarans.

20. III. *Ut confessus sit sanæ mentis, non furiosus, non phreneticus.* — III. *Conditio indicatur per ly, «Sciens:»* hoc est, quod confessus sit sanæ mentis, et compos rationis, ac proinde sciat, quid agat. Unde si furiosus confiteatur, non valet ejus confessio; cum nullum negotium contrahere possit, l. *In negotiis.* ff. *de Reg. jur.* et c. *Sicut tenor.* 15. *de Regularib.* cum similibus. Idemque dicendum de phrenetico mente alienato, can. ult. *de Successionib. ab intestat.*

21. *Et quid de confessione, et accusatione, facta calore iracundiæ?* — Atque hoc ampliatur ad confessionem, quæ est facta colore iracundiæ; quia non nocet, nisi detur perseverantia in ea. Textus est in l. *Quidquid calore.* ff. *de Reg. jur.* et l. *Divortium non est.* ff. *de Divort.* Exemplum hujus refertur in c. *Ex litteris.* c. *de Divort.* ac notat Glossa § *Admonita.* et Abbas, n. 10. ibid. et Aloys. Riccius *Praxis,* part. I. resolut. 583. n. 4. istud extendens ad accusationem factam calore iracundiæ; quia debet per judicem aboleri, l. II. c. *de Abolition.* Nec immerito: quia homo vehementi calore iracundiæ promotus, non est omnino suæ mentis compos, et iratus non distat a furioso, nisi in tempore; Mascardus *de Probationib.* concl. 346. n. 20 et 21, citans alios.

22. IV. *Ut confessio sit contra se, sive ad se obligandum alteri. Confessio pro se, sive ad obligandum alterum sibi, valet.* — IV. *Conditio confessionis præjudicium generantis, insinuat per ly, «contra se:»* hoc est, ut confessio fiat contra semetipsum, seu ad obligandum se alteri. Nam si confessio fiat pro se, seu ad obligandum alterum sibi, puta confitendo, quod sibi Titius debeat decem, tunc ei non habetur fides, etiamsi millies fiat, nisi aliunde probetur debitum: siquidem «nullus testis idoneus in sua re intelligitur,» prout legitur can. *Si testes.* § *Nullus.* 4. q. 3. et l. *Nullus.* ff. *de Testib.* et notat Glossa magna in l. un. c. *de Confessis;* Hostiensis cit. n. 4. vers. *Contra se;* Speculator tit. *de Confessionibus.* § *Nunc videndum,* n. 7, et communis.

23. *Ne quidem in mortis articulo.* — Ampliatur istud, ut procedat, etiamsi in mortis articulo fiat talis confessio, quia quis v. g. «certam pecuniæ quantitatem, aut etiam res certas sibi deberi significaverit,» per textum notabilem in l. *Rationes.* c. *de Probationib.* Nam ut Imperator in l. ult. c. *de Conveniendis fisci datorib.* in simili pronuntiat: «Iniquissimum esse perspeximus, ut sub propria annotationis manu (seu confessione) unusquisque sibi faciat debitorem.» Concordat textus in l. *Exemplo.* c. *de Probat.* ubi similia habentur.

24. *Nec probat confessio unius in præjudicium alterius.* — Ampliatur ulterius, quod generaliter confessio unius non probet in præjudicium alterius; ut can. *Interrogatum.* 2. q. 3. juncta Glossa ibid. § *Profitetur.* et can. *Nemini.* 15. q. 3. et c. *Dilectus, de Capell. monach.*; Hostiensis in Summa. n. 1. vers. *Item ideo.* h. t.; Mascardus, loc. cit. concl. 386. n. 1. cum aliis. Et merito: quia alioquin foret in potestate confitentis dicere, quod vellet: et sic posset jus alteri quæsitum pro sua prava voluntate auferre; contra illud jure naturali notum, atque in l. *Non debet.* ff. *de Reg. jur.* clarius expressum, illis verbis: «Non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri,» cum similibus. Hinc confessus crimen, non probat contra socium criminis, cap. I. juncta Glossa: § *Confessio,* h. t. et amplius dicitur § 4. n. 107 et seqq.

25. *Putat, confessio mariti de dote recepta in præjudicium creditorum.* — Similiter confessio mariti, dicentis dotem uxoris a se receptam fuisse, non probat in præjudicium creditorum, vel aliorum quominus hi possint proponere exceptionem non numeratæ dotis do nec solutio hujus aliis modis rite probetur, l.

*Assiduis.* juncta Glossa § *Data.* c. *Qui potiores in pignore,* etc.; Mascardus *de Probat.* concl. 362. n. 1 et seqq. Mascardus lib. I. var. *Resolut.* cap. VIII et alii. Adeo, ut talis confessio mariti non probet dotem ab eo esse receptam, quamvis fuisset jurata. Gabriel. *de Donation.* concl. 3; Mascardus, loc. cit. n. 4. allegans alios. Qui tamen postea n. 11 et 12. istud solummodo procedere inquit, quando ejusmodi confessio videretur facta in fraudem creditorum, vel aliorum; quod colligendum censet ex qualitate personarum, aut quantitate pecuniæ confessatæ, vel aliis circumstantiis, atque conjecturis: nam cessante omni suspitione fraudis standum esset tali confessioni, etiam adversus creditores, juxta Baldum consil. 352. lib. III. et Raphael. Cumanum. consil. 31. et alios.

26. V. *Ut confessio fiat in judicio.* VI. *Et præsentem adversario.* — V. *Conditio confessionis validæ est, quod fiat in judicio; sive, ut loquuntur allegati versiculi, «Ubi jus fit.»* VI. *Ut fiat præsentem adversario: quæ conditio ibidem denotatur per ly, «Et hostis.»* Verum de his duabus conditionibus, et an semper requirantur, plura in progressu.

27. VII. *Ut non sit incerta. Nec erronea.* — VII. *Conditio importatur per ly, «Certum.»* Atque per hanc excluditur imprimis confessio incerta; hæc enim nihil probat; sed interrogatus in judicio, debet cogi, ut certum confiteatur, l. *Certum.* ff. *de Confessis;* Hostiensis in Summa, n. 1. vers. *Certum, quid.* h. t. Eo quod super re incerta non possit dari certa sententia, can. *Grave satis.* 11. q. 3. Deinde per eandem conditionem excluditur confessio erronea. Hæc enim potest revocari; ut cap. ult. h. t. Et probato errore non præjudicat confitenti, etiamsi fuisset acceptata, sæpius repetita, imo et jurata; prout amplius ostendit Abbas in cap. ult. n. 1 et 20. ac seqq. h. t. et Mascardus *de Probationib.* concl. 378. num. 1 et seqq. allegans communem. Siquidem «non fatetur, qui errat, nisi in jure erraverit,» ut dicitur l. II. ff. *de Confessis.*

28. VIII. *Et sit facta de re litigiosa.* — VIII. *Conditio est, quod confessio sit facta de re litigiosa: prout indicat dictio, «Lisque»* in allatis versiculis contenta; et desumitur ex l. *Confessionibus.* ff. *de Interrogat. actionib.* alioquin secus. Unde, si confiteor quempiam, qui vera et extra controversiam liber homo existit, esse servum meum, non præjudicat mihi confessio in actione noxali, arg. cit. l.

*Confessionibus;* et notat Abbas in d. cap. ult. n. 16. h. t.

29. IX. *Ipsique favor non repugnet.* — IX. *Conditio, ad concessionem præjudicalem requisita, est, quod ipsi «favor non repugnet;»* ut loquuntur versiculi allegati. Exemplum hujus ponit Glossa in cit. cap. ult. § *Confessus,* et Abbas ibid. n. 16. h. t. quando confessio fit contra libertatem; ut puta, quando quis confitetur se esse servum: quia talis confessio non nocet, dummodo possit probari contrarium; ut l. *Interrogatam,* juncta Glossa fin. c. *de Liberal. caus.* Verum istud exemplum parum facit ad propositum: nam ex una parte generale est, et cæteris etiam negotiis commune, quod confessio erronea non noceat, dummodo possit error probari ut dictum n. 27. Ex altera vero parte constat ex l. *Jubemus.* c. *de Liberal. caus.* quod confessio coram competenti iudice facta, valeat etiam contra libertatem: intellige, nisi probetur esse erronea.

30. *Confessio contra valorem matrimonii non valet.* — Aliud itaque hujus exemplum ponit Hostiensis in Summa, cit. n. 5. vers. *Nisi favor.* h. t. in causa matrimoniali: quia non valet confessio contra matrimonium, ejusque valorem, ut c. *Super eo.* 5. «De eo, qui cognovit consanguin. uxoris suæ.» Idque ex eo: quia causa matrimonii est favorabilis, c. *Directæ.* 39. *de Appellat.* et cap. ult. *de Sentent. et re judicat.* sicque confessioni contra ejus validitatem factæ, repugnat favor juris communis. Et alioquin facile posset fieri collusio partium, contra matrimonium confitentium, cit. c. *Super eo,* si ad solam ipsarum confessionem posset dissolvi.

31. *Bene tamen pro matrimonio.* — Cæterum, si pro matrimonio confessionem fieri contingat, tunc statur tali confessioni, cap. II. *de Clandestin. desponsat.* Dummodo nullum præjudicium exinde pararetur cuiquam, neque obstaret aliquod impedimentum. Disparitas inter hunc, et priorem casum, desumitur ex favore animæ, ac periculo peccati: tale enim immineret, si ad solam partium confessionem dissolveretur matrimonium, forsitan antejam validum; non item ex ejus contracta, s aliquid non obsistat. Hostiensis in Summa h. t. n. 2.

32. X. *Ut confessioni nec jus, nec natura repugnet.* — X. *Conditio validæ confessionis est, quod ipsi «nec jus, nec natura repugnet.»* Nam uno horum repugnante confessio non præjudicat, sed veluti nullius valoris rejicitur.

tur. Exemplum prioris est : Si christianus confiteatur se contraxisse matrimonium cum persona infideli : tali enim confessioni repugnat jus canonicum, eo quod juxta illud nequeat dari matrimonium validum fidelis cum infideli, ob impedimentum dirimens disparitatis cultus. Et idem accidit in aliis similibus.

33. *Idque exemplificatur.* — Exemplum posterioris est : Si quis confiteatur se occidisse Titium, qui tamen adhuc vivit. Item, si confiteor quempiam esse meum filium, qui est majoris ætatis, quam ego ; prout exemplificat Glossa in cit. cap. ult. §. *Confessus* et Abbas ibid. n. 16. h. t. Proinde, ut confessio præjudicet, necesse est inter alia, ut saltem naturalibus conveniat : alioquin non tam confessio, quam mendacium monstruosum esse censebitur. Hostiensis, ubi supra.

34. *Aliæ conditiones ad validam confessionem requisite. Remissive.* — Quod si nonnullæ aliæ conditiones ad validam confessionem requirantur, eadem commodius in progressu declarabuntur, resolvendo speciales circa confessionem tum judicialem, tum extrajudicialem quæstiones.

## § II.

## DE CONFESSIOE EXTRAJUDICIALI.

35. *Confessio extrajudicialis potest varie fieri.* — Quæritur. I. Quam vim probandi habeat confessio extrajudicialis, præsentè adversario facta? Et notanter additur, « præsentè adversario facta. » Varie enim potest fieri confessio extrajudicialis; videlicet præsentè, vel absente adversario, sive eo, in cujus favorem ipsa tendit. Item cum adjectione causæ, vel sine expressione hujus : cum juramento, vel sine juramento : geminate, vel dumtaxat semel. Et de omnibus istis speciebus est dicendum, incipiendo de confessione extrajudiciali, præsentè adversario facta.

36. *Hic sermo est de confessione extrajudiciali legitime probata. Et qualiter ea probetur?* — Loquimur autem hic de confessione extrajudiciali legitime probata; sive, quam a se factam esse, vel ultro quis in judicio confitetur, vel saltem per duos legitimos testes probatur. Alioquin enim, si quis negaverit ejusmodi confessionem a se factam, procul dubio nulla exinde probatio desumi poterit, donec adversarius eam factam esse rite probaverit. Quod autem ipsa rite probetur per

duos testes contestes, seu eandem confessionem in sua præsentia factam esse deponentes, indubitati juris est, per textum in c. *Licet*. 23. de *Testib.* et c. *Relatum*. 11. de *Testamen.* cum similibus : ubi illud Salvatoris *Matth.* XVIII, 16, refertur : *In ore duorum, vel trium testium stat omne verbum.* Atque amplius declarat Maranta part. VI *Speculi aurei*. tit. de *Confession.* n. 14; Mascardus de *Probationibus*, concl. 79. n. 1 et seqq. Quibus prænotatis.

37. *Confessio extrajudicialis præsentè adversario, et cum adjectione causæ facta, in civilibus plene probat.* — Resp. I. Confessio extrajudicialis præsentè adversario, simulque cum adjectione causæ facta dicendo, « Fateor me debere Titio centum vi mutui, » in civilibus plene probat, etiam ad affectum inducendi obligationem. Ita Glossa in can. *Testes*. 3. q. 9, §. *Audierunt*. id probans ex l. *Generaliter*. c. *De non numerat. pecun.*; Speculator, tit. de *Confessionibus*. § *Nunc videndum*. n. 5 et 6. Maranta part. VI. *Speculi aurei*. tit. de *Confessione*, n. 6; Sannig h. t. cap. III. n. 2; Mascardus, de *Probationibus*, concl. 346. ubi, licet, n. 1. cum plurimis aliis a se allegatis absolute doceat confessionem extrajudicialem parte præsentè plene probare, nihilominus hanc suam assertionem, n. 25 et 26, cum aliis limitat, quando confessio ejusmodi facta est sine causa; quia tunc (inquit) plene non probat.

38. *Idque probatur.* — Conclusio hæc desumitur ex l. *Cum de indebito*. ff. de *Probationib.* et amplius ex l. *Generaliter*. ff. *De non numerat. pecun.* Ubi imperator istud in naturalem æquitatem refundi, illis verbis : « Nimis enim indignum esse judicamus, quod sua quisque voce dilucide protestatus est, id in eundem casum infirmare, testimonioque proprio resistere. » Concordat c. *Per tuas*. 10. de *Probationibus*. ubi Pontifex hæc eadem verba allegat; indeque concludit, quod, postquam mulier asseruit sese filium, quem in domum Titii reversa genuerat, ex eodem Titio suscepisse, quem etiam Titius pro suo filio agnovit, ejusdem mulieris juramento in contrarium præstito non amplius sit standum.

39. *Pars adversa, quando censeatur esse præsentè?* — Additur notanter in conclusione, « præsentè adversario, simulque cum adjectione causæ facta. » Nam de confessione sine adjectione causæ, vel parte absente facta, dicitur ex professo inferius n. 49. et 54. Solummodo hinc notandum est, quod « Pars

adversa » (hoc est, illa, quæ pro se allegat factam confessionem extrajudicialem) non solum tunc censeatur esse præsentè, quando ipsa personaliter interest factæ alterius confessioni, eamque intelligit, atque acceptat; sed etiam, quando præsentè adest ipsius nuntius, sive negotiorum gestor, et factam ejusmodi confessionem coram testibus pro absente acceptat. Mascardus, cit. concl. 346. n. 3. post Gravettam, consil. 272. n. 16 et alios. Sufficit etiam, ut confessio dicatur fieri in præsentia partis, quod pars ibidem accidentaliter reperitur, etiamsi confessionem expresse non acceptaverit; per textum in c. *Cum dilectus*. de *Successionib. ab intestat.* ibi : « In præsentia Abbatis : » ac notat Parnormitanus ibid. n. 5.

40. *In causis criminalibus, quam vim probandi habeat confessio extrajudicialis?* — Resp. II. Loquendo vero de causis criminalibus, confessio extrajudicialis cujuscumque delicti non probat, ut quis possit affici pœna ordinaria : bene tamen, ut confitens subjiciatur torturæ. Ita Rota decis. 1. (alias 180.) de *Confessis, in novis*. Glossa fin. in l. *Capite quinto*. et ibi Bartolus ff. ad legem Juliam de *Adulter.* Jason l. *Magistratibus*. n. 4 et 5. ff. de *Jurisdic. omn. judic.* istud etiam concedens de confessione criminis facta coram notario in absentia judicis. Felinus in c. *Olim*. n. 2 et seqq. de *Rescript.*; Maranta, part. VI *Speculi aurei*. tit. de *Confessione*. n. 3; Mascardus, concl. 498. n. 1. allegans alios. Ratio est, quia in causis criminalibus, ubi agitur de damno irreparabili vitæ, vel membrorum, requiruntur probationes luce meridiana clariores, l. ult. c. de *Probationibus*. Atqui talis non est confessio extrajudicialis delicti; quinimo posset quandoque confessio criminis potius tædio vitæ, aut ex desperatione emissa fuisse, quam ex conscientia criminis l. I. § *Divus*. et § *Si quis ultro*. ff. de *Questionibus*. ergo.

41. *In causis criminalibus, quam vim probandi habeat confessio extrajudicialis?* — Atque hoc ampliatur, etiamsi confessio criminis facta fuisset præsentè parte adversa : nam præsentia partis nullam vim habet in criminalibus, ob rationem proxime dictam; et notat Felinus, loc. cit. n. 4; Maranta, cit. n. 3; Mascardus, n. 10 et 11. allegans alios. Quia vero ex tali confessione gravis oritur præsumptio, ac indicium contra confitentem, merito asseritur exinde locum esse torturæ ad elicendam legitimam et judicialem confessionem.

42. *Confessio solum incidenter facta, non probat.* — Objicies majoris claritatis gratia contra priorem, et datam n. 37 conclusionem. In cap. ult. *Successionibus ab intestat.*, legitur facta confessio in præsentia partis, puta Abbatis, quod quis « se et sua obtulerit monasterio, » sicque non possit condere testamentum : et tamen confessio illa plene non probavit, sed semiplene dumtaxat, ut patet ex littera; ergo. Resp. cum Abbate in cit. cap. ult. n. 16 et Jason. in *Repetit.* l. *Admonenti*. n. 158. ff. de *Jurejurand.* et aliis, id contigisse ex eo, quia ibi confessio solum facta fuerat incidenter, videlicet occasione requisitionis aliorum, ut conderet testamentum; non autem principaliter, ac propter se. Siquidem ibi non agebatur, nec quærebatur, an confessus se et sua monasterio obtulerit; sed quia is requirebatur a circumstantibus, ut conderet testamentum, ad excusandum se a confectione testamenti confitebatur, quod jam se et sua monasterio obtulerit, sicque amplius nequeat facere testamentum. Unde liquet, quod confessio illa solum facta fuerit incidenter.

43. *Confessio solum incidenter facta, plene non probat.* — Porro, quod confessio solum incidenter facta non præjudicet confitenti, seu plene contra eum non probet, sed ad hoc requiratur, ut quis confiteatur principaliter, propter illud; tradit Abbas, loc. cit. n. 16. et c. *Inter dilectos*. n. 6. de *Donation.* post Bartolum in l. *Si confessus*. n. 3. ff. de *Custod. reor.* et Farinacius, lib. III. quæst. 81. n. 219. citans plurimos alios; atque pro regula ponens, « quod confessio incidenter emanata de crimine, ad quod non agebatur, ad condemnandum non sufficiat : » imo etiam ad torturam indicium non faciat, quando ejusmodi confessio extrajudicialis incidenter, seu ad alium finem et effectum, emanata fuit, prout idem n. 228 subjungit. Concordat Mascardus concl. 483. de *Probationibus*. n. 1. et seqq. post Decium in c. *At si clerici*. n. 19. et seqq. et canonistas communiter, de *Judic.* concludens, confessionem incidenter factam non probare. Unde si Titius a me petat mutuo centum florenos, et ego, ut me excuse, dixerim, « Non habeo; imo ego ipse, quia indigebam, centum mutuo accepi a Cajo : » non idcirco Cajus, licet præsentè istud audierit, poterit ex tali confessione contra me agere : cum hanc non fecerit principaliter super ipso mutuo Caji, sed incidenter solum, videlicet ad me excusandum a dando mutuo, prout datam conclusionem suam exemplifica-